

**ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ
II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTAJAI MAGYAR FŐISKOLA**

Затверджено Вченою радою ЗУІ

Протокол №8 від «27» серпня 2021 р.

Голова Вченої ради ЗУІ

С.С. Черничко

Уведено в дію наказом ректора ЗУІ

від 27.08.2021 року № 45

ПОЛОЖЕННЯ

**про запобігання і протидію булінгу (цькуванню) в Закарпатському
угорському інституті імені Ференца Ракоці ІІ**

1. Загальні положення

1.1. Це Положення регламентує організацію роботи щодо запобігання та протидії булінгу (цькуванню) у Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці II (далі – ЗУІ) і розроблене у відповідності до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про фахову передвищу освіту», «Про запобігання та протидію домашньому насильству», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії боулінгу (цькуванню)» тощо та відповідних нормативно-розпорядчих документів Міністерства освіти і науки України.

1.2. Основною метою протидії булінгу є психологічне, фізичне, економічне забезпечення та підвищення ефективності освітнього процесу, формування негативного ставлення до булінгу, а також захист психологічного й фізичного здоров'я та соціального благополуччя усіх його учасників: здобувачів освіти, педагогічних, наукових і науково-педагогічних працівників.

1.3. Головними завданнями є:

- ознайомлення здобувачів вищої і фахової передвищої освіти, отримувачів освітніх послуг, співробітників ЗУІ з поняттям булінгу, його видами та проявами;
- навчання конструктивним формам спілкування, поведінкових реакцій;
- зняття деструктивних елементів у поведінці; творче вирішення конфліктних ситуацій;
- усвідомлення і прийняття індивідуальних відмінностей;
- розвиток адекватного рівня самооцінки й самоконтролю;
- формування навичок саморегуляції, внутрішніх афективних процесів та емоційної адекватності у контактах студентів з навколишнім світом;
- підвищення рівня самосвідомості здобувачів освіти, отримувачів освітніх послуг, співробітників ЗУІ, встановлення зв'язку із власним внутрішнім «я» та один з одним;
- вміння вільно висловлювати власні почуття.

2. Поняття, форми та ознаки булінгу

Булінг (цькування) – діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

2.1. Визначаються наступні форми булінгу:

- фізичний булінг – умисні поштовхи, удари, стусани, побої, нанесення інших тілесних ушкоджень, різного виду знущання, образливі жести або дії, пошкодження особистих речей та інші дії з майном (крадіжка, грабіж, ховання особистих речей жертви), фізичні приниження та ін.;

- сексуальний булінг – означає дії сексуального характеру, важко розпізнається, жертва сексуального булінгу панічно боїться розповісти про це іншим особам, замикається у собі, категорично відмовляється надавати будь-яку інформацію, може вчиняти спроби суїциду;

- психологічний булінг – насильство, пов'язане з дією на психіку, що завдає психологічного травмування шляхом словесних образ або погроз, переслідування, залякування, якими навмисно заподіюється емоційна невпевненість жертви. Психологічний булінг поділяється на: вербальний булінг – образливе ім'я, з яким постійно звертаються до жертви, обзивання, поширення образливих чуток, словесне приниження, бойкот та ігнорування, залякування, використання агресивних жестів та інтонацій голосу для примушування жертви до здійснення певних дій, систематичні кепкування з будь-якого приводу;

- кібербулінг – новітній спосіб знущання з використанням електронних засобів комунікації, який включає приниження та цькування за допомогою мобільних телефонів, гаджетів, Інтернету.

2.2. Типовими ознаками булінгу (цькування) є:

1. систематичність (повторюваність) діяння;
2. наявність сторін - кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);

3. дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого;

3. Основні напрямки протидії булінгу

3.1. З метою запобігання цькуванню здобувачів вищої та фахової передвищої освіти, отримувачів освітніх послуг, співробітників ЗУІ з боку оточуючого соціального середовища, що істотно збільшує ризик суїциду серед молоді, призводить до ескалації агресії і насильства в колективі, зниження успішності, емоційних і невротичних проблем, у Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці II на регулярній основі здійснюється робота з профілактики булінгу за наступними напрямками:

- ознайомлення науково-педагогічних, педагогічних і наукових працівників із особливостями поширення масових негативних явищ серед здобувачів освіти та загальноприйнятими у світі поняттями «булінг», «третирування», «цькування» з огляду на розуміння проблеми насильства над здобувачами освіти, отримувачами освітніх послуг, співробітниками ЗУІ, та його видами (висвітлення матеріалів на Вченій раді, засіданнях кафедри, кураторських годинах тощо);

- просвітницька робота фахівців психологічної служби та юристів серед молоді щодо попередження насильства з використанням основних форм просвітницької роботи, а саме: лекційної роботи, міні-лекцій, круглих столів, бесід, диспутів, годин відкритих думок, кінолекторіїв, організації конкурсів, фестивалів, акцій, створення клубів із правових знань, організації на базі навчального закладу консультативних пунктів, де всі учасники освітнього процесу можуть отримати консультації практичного психолога чи юриста;

- формування у здобувачів освіти, отримувачів освітніх послуг, співробітників ЗУІ правосвідомості і правової поведінки, відповідальності за своє життя, розвиток активності, самостійності, творчості, створення умов для самореалізації особистості;

- формування у викладацького складу навичок ідентифікації насильства як у своїй поведінці, так і в поведінці здобувачів освіти, отримувачів освітніх послуг та інших співробітників інституту;

- створення в ЗУІ умов нетерпимості булінгу і відповідного середовища для профілактики та боротьби з негативними соціальними й психологічними наслідками цього явища;

- зміцнення захисних сил особистості та організму в протистоянні цькуванню як

для умовно здорових студентів, так і для тих, які вже мають соматичну або психічну патологію;

- проведення бесід зі здобувачами освіти з метою профілактики булінгу, виступи запрошених спеціалістів у системі профілактичної роботи щодо подолання різноманітних форм агресивної поведінки серед підлітків.

3.2. Основними функціями щодо протидії булінгу є:

- діагностика – соціальне і психологічне вивчення здобувачів вищої та фахової передвищої освіти, викладачів і співробітників, моніторинг соціальних процесів та психічного розвитку окремих студентів, визначення причин, що ускладнюють особистісний розвиток, навчання та взаємини у колективі;

- корекція – здійснення психолого-педагогічних заходів з метою усунення відхилень у психічному та особистісному розвитку і поведінці, подолання різних форм девіантної поведінки (у разі недостатності психопрофілактичної роботи та за умови необхідності, своєчасності та ефективності застосування методів психокорекції та загальної психотерапії);

- реабілітація – надання психолого-педагогічної допомоги студентам, які перебувають у кризовій життєвій ситуації, з метою адаптації їх до умов навчання та соціального середовища;

- профілактика – своєчасне попередження відхилень у психічному та особистісному розвитку, міжособистісних стосунках, запобігання конфліктним ситуаціям в освітньому процесі, попередження наркоманії, алкоголізму, суїцидів, расової і соціальної нетерпимості, аморальному способу життя та ін.;

- психологічна просвіта – підвищення психологічної культури здобувачів вищої освіти, викладачів та співробітників університету.

3.3. Організація тематичних акцій та кураторських годин, які присвячені: здоров'ю, здоровому способу, особистісному розвитку, міжособистісному спілкуванню з метою попередження ситуацій булінгу.

3.4. Запровадження методу кейс-стаді (ситуаційного методу) в цілях антибулінгової роботи. Приклад: викладач пропонує студентам кейси з випадками булінгу. Завдання полягає в тому, щоб студенти у групах розробили кращу кінцівку наданих сценаріїв. Виконана робота оцінюється викладачем та одногрупниками за такими критеріями: вираження емпатії до жертви булінгу у сценарії; запропоновані стратегії для реагування на інцидент; визначені ресурси для допомоги та підтримки

особи; надання реалістичних стратегій для допомоги створити середовище, яке приймає та поважає відмінності.

3.5. Виховання здобувачів освіти здійснюють відповідно до принципів науковості, системності, наступності, природовідповідності та зв'язку з реальним життям.

4. Своєчасне реагування на виявлені або встановлені факти булінгу

4.1. Якщо здобувач вищої, фахової передвищої освіти, отримувач освітніх послуг чи будь-який співробітник ЗУІ став свідком булінгу, то він має повідомити проректора з науково-педагогічної роботи або психологічну службу ЗУІ, незалежно від того, чи покаржилась йому жертва булінгу чи ні.

4.2. Після отримання звернення здобувача освіти, отримувача освітніх послуг, співробітника ЗУІ, відповідна особа або орган інформує проректора з науково-педагогічної роботи у письмовій формі про випадок булінгу.

4.3. Проректор з науково-педагогічної роботи розглядає звернення та своїм розпорядженням призначає комісію за фактом вчинення булінгу для з'ясування всіх обставин події.

4.4. У разі необхідності Комісія може запитувати додаткову інформацію, а також звертатися за консультацією та/або інформацією до будь-кого з працівників ЗУІ, які є незацікавленими особами у ситуації булінгу.

4.5. До складу комісії можуть входити психологи, юристи, батьки потерпілого та «булера», керівництво ЗУІ, Фахового коледжу, кафедри та інші зацікавлені особи.

4.6. У разі, якщо скарга щодо виявлення булінгу стосується неповнолітньої особи, Комісія обов'язково проводить зустрічі з батьками(законними представниками) неповнолітньої особи.

4.7. Якщо комісія визнала, що це був саме булінг, а не одноразовий конфлікт, то ректор ЗУІ зобов'язаний повідомити уповноважені підрозділи Національної поліції України та Службу у справах дітей.

4.8. Якщо комісія не встановила факт булінгу, а потерпіла сторона не згодна з даним рішенням, то потерпілий може безпосередньо звернутись до підрозділів Національної поліції України.

Положення сформував:

Доцент кафедри географії та туризму, юрист ЗУІ
кандидат юридичних наук

А.А. Моца

«27» серпня 2021 року

ПОГОДЖЕНО:

Проректор з науково-педагогічної роботи ЗУІ,
доктор філософії з природничих наук

А.Й. Рац

«27» серпня 2021 року

ПЛАН ЗАХОДІВ

із запобігання та протидії булінгу (цькування) у Закарпатському угорському інституті імені Ференца Ракоці II

№ з/п	Назва заходу	Термін виконання	Відповідальний
1.	Організація та проведення засідань з кураторами академічних груп для обговорення методів протидії та проявам насильства в студентському середовищі	Постійно протягом року	Психологічна служба ЗУІ, куратори
2.	Діагностика психічного стану студентів та психологічного мікроклімату в групах студентів	Постійно протягом року	Психологічна служба ЗУІ
3.	Кураторські години «Що таке булінг?», «Протидія булінгу», «Вплив булінгу на особистість»	Протягом року, за окремим планом	Психологічна служба ЗУІ, куратори
4.	Організація та проведення тренінгового заняття «Скажи разом з нами «Ні!» булінгу!»	Постійно протягом року	Юристи, психологічна служба, куратори ЗУІ
5.	Проведення акції «Стоп боулінг!»	Протягом року, за окремим планом	Психологічна служба ЗУІ
6.	Проведення заходів приурочених до Міжнародного дня протидії булінгу.	Протягом року, за окремим планом	Психологічна служба, юристи ЗУІ
7.	Довести до відома студентів, викладачів, працівників ЗУІ, батьків та інших учасників освітнього процесу щодо їх обов'язку повідомляти керівництво закладу про випадки булінгу (цькування), учасниками або свідками якого вони стали	Постійно протягом року	Психологічна служба ЗУІ

8.	Психологічні консультації, розробка рекомендацій, створення «Скриньки довіри», організація семінарів із залученням представників правоохоронних органів, служб соціального захисту, медичних установ та інших зацікавлених організацій	Протягом року, за окремим планом	Психологічна служба ЗУІ
9.	Створення інформаційних куточків для студентів, викладачів та працівників ЗУІ із переліком організацій, до яких протягом року можна звернутися у ситуації насилля та правопорушень	Протягом року	Психологічна служба ЗУІ
10.	Кінолекторії – перегляд фільмів, яких підіймається проблема попередження та протидії булінгу	Протягом року	Психологічна служба ЗУІ
11.	Анонімне анкетування студентів та викладачів щодо проявів насильства (в тому числі і психологічного) в ЗУІ і за його межами	Протягом року, за окремим планом	Психологічна служба ЗУІ
12.	Профілактичні бесіди про попередження булінгу (цькування), жорстокого поводження та насильства в студентському середовищі, вдома і громадських місцях.	Постійно протягом року	Психологічна служба ЗУІ
13.	Моніторинг психологічного мікроклімату та особливостей міжособистісного спілкування студентів у групах та гуртожитку	Постійно протягом року	Психологічна служба ЗУІ
14.	Психологічний супровід студентів, які вчинили булінг (цькування), насильство, стали його свідками, або постраждали від булінгу	У разі потреби	Психологічна служба СНАУ